

JÄTEKYRÖN SANOMAT

13.12.2005 - Hämeenkyrön puolesta hyvässä hengessä - No 1/2005

1

Jätteenpolttolaitos Hämeenkyröön?

Hämeenkyröön Kyröskoskelle Kyrösjärven rantaan suunnitellaan jättimäistä jätteenpolttolaitosta, joka käyttäisi vuodessa 200 000 tonnia ”syntypaikkalajiteltua yhdyskuntajätettä” eli kotitalouksien roskapusseja ja yritysten roska-akkeja sekalaisine sisältöineen. Lisäksi poltettaisiin yhdyskuntien ja teollisuuden lietteitä eli ainakin jätevesipuhdistamojen jäännösaosteita.

Jätteenpolttolaitos sijoitettuna Kyrösjärven rantaan

Ei mitään vaaratonta toimintaa

Suomessa jätteenpolttamista ei tässä mittakaavassa ole tehty aiemmin.

Euroopassa jätteen polttaminen on yleistä ja siksi siellä on tunnustettu asiaan liittyvät riskit. **Jätteenpolttoa ja sen päästöjä säätelee EU-direktiivi 2000/76, joka antaa tiukat rajat jätteenpolton savukaasupäästöille.**

Tämä on sinänsä hyvä asia, mutta johtaa siihen, että **mitä tarkemmin savukaasut puhdistetaan, sitä enemmän raskasmetalleja ja supermyrkyjä polttolaitosten tuhkat sisältävät.** Keski-Euroopassa onkin herätty tähän ongelmaan ja käytännössä siellä uusia laitoksia rakennetaan vain vanhoja korvaamaan.

Tuhkan kaatopaikka Vaivialle

Hämeenkyrön suunnitellun polttolaitoksen tuhkat on tarkoitus loppusijoittaa Vaivialle, missä uusi kaatopaikka sijaitisi **vain 200 metriä pohjavesialueen suoja-alueen reunasta.**

Tuhkajätteen määrä ei sekään olisi merkityksetön. Eri lähteistä saatujen lukujen mukaan se tulisi olemaan 15–45% poltettavan jätteen määrästä. Jos käytetään keskimääräistä 30% lukemaa, saadaan Vaivialle sijoitettavaksi määräksi 60 000 tonnia tuhkaa ja kuonaa.

Polttolaitoksessa syntyvä **tuhka ja kuona sisältävät raskasmetalleja ja supermyrkyjä** ja ovat vähintäänkin osittain ongelmajätettä. Siksi niiden uusiokäyttö on vaikeaa tai mahdotonta. **Eikä kuukaan pysty kertomaan mitä tuhkalta tulevien vuosikymmenten kuluessa tapahtuu ja mitä siitä ympäristöön leviää.**

Mistä ongelmajäte tulee?

Vaikka poltettava jäte sinänsä ei olisi ongelmajätettä, se sisältää aina pieniä määriä raskasmetalleja. ”Syntypaikkalajiteltu jäte” on parhaimmillaankin vain osittain lajiteltua. Se sisältää näin ympäristölle ja ihmisille vaarallisia aineita, jotka eivät poltettaessa katoa mihinkään. Päinvastoin, **polttamisessa syntyy uusia yhdisteitä, varsinaisia supermyrkyjä.** Jätteen poltossa tavallisesta jätteestä muodostuu osa ongelmajätteeksi, joka savukaasuja puhdistettaessa **tiivistyy tuhkaan ja kuonaan.**

Mikäli hanke toteutetaan, kulkeutuu Hämeenkyröön jopa **800 000 ihmisen jätteet useiden vuosikymmenien ajan**. Jättemäärästä kertyy esim. elohopeaa **10 000–20 000 kiloa, ja se myös jää Hämeenkyröön**, sitä varmemmin mitä paremmin savukaasut puhdistetaan.

Usean sukupolven kysymys

Polttolaitoksen käyttöäksi arvioidaan 25-30 vuotta, uudistamalla enemmänkin. Näin **polttolaitoshanke koskettaa useita sukupolvia hämeenkyröläisiä kymmenien vuosien päähän**. Siksi meidän nykyisten paikkakuntalaisten on ymmärrettävä, mihin nyt ollaan ryhtymässä, ja mitkä ovat tällaisesta toiminnasta koituvat uhat ja riskit.

Rakentaminen työllistää

Polttolaitoshankkeen suunnittelijat esittävät laitoksen rakentamisen olevan 50 – 60 henkilötyövuoden urakan. Varmaan onkin, mutta ovatko **rakentajat kyröläisiä vai virolaisia?**

Tekniikka ja Talous -lehdessä 1.12.2005 Rakennusliiton puheenjohtaja toteaa, miten Olkiluodon uusi voimalatyömaa on osoittautunut pettymykseksi kotimaisille rakentajille. Töitä kotimaahan on herunut todella vähän.

Laajennetussa EU:ssahan ostetaan sieltä, mistä halvimmalla saadaan. Voi olla, että Hämeenkyrönkin työmaalla puhuttaisiin viroa, ja paikalliset rakentajat seuraisivat korkeintaan vierestä. Hämeenkyrössä ei myöskään ole sellaista kattila- tai tulipesäosaamista, jota voitaisiin rakennuksella hyödyntää. **Raaka-aineetkin tuotaisiin muualta**, koska Hämeenkyröstä yksityisen rakentajankin on vaikea saada edes puutavaraa.

Länsi-Suomen jätteenkäsittelyn keskus

Hämeenkyrössä poltettava **jäte kerättäisiin 250 kilometrin säteellä**, jonka sisään mahtuvat Pirkanmaan kuntien ja kaupunkien lisäksi mm. Jyväskylä, Vaasa, Pori, Turku, Lahti, Vantaa, Helsinki ja Espoo. **Uusimpien tietojen mukaan ainakin Rauman seudun jätteet kuljetettaisiin Hämeenkyröön poltettavaksi.**

Hämeenkyrössä poltettaisiin eri lähteistä saatavien lukujen valossa jopa 15% koko Suomen sekalaisesta jätteestä. Hämeenkyröläisten oma osuus tästä poltettavasta jätteestä olisi noin 1,5%.

Vastaus pääkaupunkiseudun jäteongelmaan?

Pääkaupunkiseudulla on pitkään suunniteltu jätteen hävittämistä polttamalla, mutta hankkeet ovat kaatuneet valituksiin (Kyläsaari ei ole unohtunut). Pääkaupunkiseudun jätteenkäsittelijä YTV hakee edelleen ratkaisua, jolla kaato-paikalle sijoitettavaa jätettä vähennettäisiin.

Koska Hämeenkyrön polttolaitos saisi Pirkanmaan Jätehuollolta "vain" 90 000–130 000 tonnia jätettä vuodessa, pitäisi noin puolet saada jostakin muualta. Rauman seudulta saatava jättemäärä on vain noin 10 000 tonnia vuodessa, joten lisää jätettä tuottavia kaupunkeja tarvitaan vielä paljon jotta Hämeenkyrön jätteenpolttolaitos saadaan täyteen.

Kuka huolii pääkaupunkiseudun jätteet?

Suomen Kuvalehti haastatteli pääkaupunkiseudun yhdentoista kaupungin ja kunnan edustajia siitä, huolisivatko he pääkaupungin jätteet poltettavaksi omalle alueelleen. Karkkilan kaupunginjohtaja ei nähnyt polttamisessa riskiä, Nurmijärvellä ei tarvittu energiaa, eikä Orimattila suhtautunut ennakkoon kielteisesti. Kaikki muut kahdeksan olivat selkeän kielteisiä. Hämeenkyrön kunnan johto ei ole tuonut kantaansa julki.

Uutta liiketoimintaa

Jätteenpolto on Suomessa kohtalaisen uutta, eikä osaamista vielä ole. Merkittävä ero muihin jätettä polttaviin maihin on se, että Suomessa jätteenpolto on tullut osa energiayhtiöiden liiketaloudellista toimintaa eikä yhteiskunnallista jätehuoltoa. Tällä "bisneksellä" on sellainenkin varjopuoli, että **jätteiden määrän vähentämiseen tähtäävät tavoitteet hämärtyvät**. On helppo hypätä niiden yli suoraan jätteiden hävittämiseen polttamalla. Mikäli Suomessa meneillään olevista jätteenpolttolaitossuunnitelmista toteutuu merkittävä osa, voi tämä johtaa jopa siihen, että meitä kannustetaan tuottamaan lisää jätettä!

Kalliit investoinnit

Jätteen polttaminen asiallisesti tehtynä on erittäin kallista. Vapo on esittänyt laitoksensa kustannuksiksi 100 miljoonaa euroa, mutta se tuskin riittää parhaalla käytettävissä olevalla tekniikalla (BAT, best available technology) toteutettuna.

Suunnitelmissa esitetty ”**Paras käyttökelpoinen tekniikka**” ei ilman viittausta BAT-periaatteeseen riitä. Tämä jättää mahdollisuuden tehdä merkittävät ratkaisut kannattavuuden perusteella, ja se olisi ihmisten ja ympäristön kannalta hirvittävä askel huonompaan suuntaan. Sananmukaisesti elintärkeä ydinkohta.

Hämeenkyrön laitoksen kustannukset voivat nousta 150 tai 200 miljoonaa euroon vertailtaessa laitoksiin, joita muualla on rakennettu toteuttamaan yhteiskunnallista jätehuoltoa.

Hämeenkyröläisten kannalta lienee olennaista myös se tieto, että tänne tuleva laitos olisi **Vapon ensimmäinen jätteenpolttolaitos sekä se, että Vapo on voittanut tarjouskilpailut tekemällä kaikkein halvimmat tarjoukset.**

Kuka maksaa?

Jätteenkäsittelymaksut takaavat sen, että me kaikki ajan kuluessa maksamme polttolaitokseen investoidun summan takaisin. Jätehuoltoyhtiöt siis maksavat meidän rahoillamme energiayhtiöille meidän jätteidemme hävittämisestä. Tähän asti tämä toimii aivan kuten muissakin maissa toteutetut yhteiskunnalliset hankkeet. Suomessa sitten astuu kuvaan energiayhtiö, joka pyrkii hävittämään jätteet mahdollisimman halvalla. Siis se, joka pystyy tekemään hävittämisen halvimmalla, saa jätteet. Energiayhtiöiden tavoitteena on samalla myydä talteen otettu energia mahdollisimman tuottavasti.

Ei kuitenkaan riskitöntä

Suuret investointikustannukset eivät ole ainoa riski, mikä tällaiseen hankkeeseen sisältyy. Vapon merkittävimmät riskit liittyvät siihen, että M-realin Kyron tehdas tulee olemaan käytännössä polttolaitoksen ainoa asiakas. Jätteenpolttolaitosten eräänlainen ongelma on se,

että niiden tuottama energia on nimenomaan höyryä ja lämpöä, ja siksi niiden tuottamalle energialle on käyttöä vain rajoitetusti. Sähköä valtakunnanverkkoon nämä laitokset kykenevät tuottamaan vain nimellisesti. Vapon merkittävin riski on se, että mikäli M-real päättää lopettaa tehtaansa Kyroskoskella, jää Vapon suuri investointi käyttämättömäksi. Tämä taas jäisi meidän veronmaksajien ongelmaksi, sillä Suomen valtio on edelleen Vapon pääomistaja.

Hämeenkyröläiset maksavat

Kunnan imago on erittäin tärkeä tulevaisuuttaan suunnitteleville ihmisille. Näin massiivisen **jätteenpolttolaitoksen lähelle ei kukaan halua**, vaikka miten vakuutettaisiin toiminnan olevan täysin vaaratonta. Muuttovoitto tuskin tulee jatkumaan, eikä verotuloja kunnalle tule juuri muusta kuin asukkaista. **Kiinteistöjen arvo kääntyisi laskuun**, ja esimerkiksi 30% arvonalasku tarkoittaisi hämeenkyröläisten kiinteistöomaisuudessa 150 miljoonan euron lovea. Kuntalaisia tuskin lohduttaisi sekään, että ulkopaikkakuntalaisten kesämökkien arvo Kyrösjärven rannalla laskisi vastaavasti.

Hämeenkyröläiset maksaisivat jätteenpoltosta siis vielä moninkertaisesti, eikä kaikkea kuitenkaan voi mitata edes rahalla. **Terveysriskit** ovat olemassa, ja niistä löytyy karmivaa luettavaa esimerkiksi internetistä. Valitettavasti tutkimukset ja artikkelit ovat yleensä englanninkielisiä. Suomenkielisen tiedon vähyys johtuu siitä, että tähän mennessä meillä ei jätteenpolttoa ole paljoa harjoitettu eikä näin ole voitu tutkiakaan. Mutta esimerkiksi ihmisten dioksiinipitoisuuksia Suomessa ja Keski-Euroopassa vertaamalla voidaan suoraan havaita, missä jätteenpolttoa tehdään ja missä ei.

Milloin M-real lopettaa Kyroskoskella?

Tämä on koko paikkakunnan kannalta merkittävä kysymys, jota moni miettii ja pelkää. Nyt tämä kysymys on kytketty jätteenpolttolaitoksen rakentamiseen paikkakunnalle. Näin yritetään luoda sekä kansalaisille että päättäjille sellainen illuusio, jonka mukaan nyt oltaisiin päättämässä samalla myös tehtaan kohtalosta. Todellisuudessa emme kuitenkaan voi määrätä markkinavoimia emmekä ohjata yksittäisten yritysten päätöksiä.

Uusista työpaikoista

Laitoksen on ilmoitettu välillisine vaikutuksineen tuovan jopa 80-90 työpaikkaa. Välittömiä Hämeenkyrön tulevia työpaikkoja olisi ehkä 10–20. Vaikutus Hämeenkyrön työpaikkoihin on täysi nolla, sillä saman verran työpaikkoja todennäköisesti katoaisi nykyisen Kyro Powerin voimalan sulkemisesta.

Kaavoitus avainasemassa

Aikoinaan sahan toimintaan liittyi olennaisesti sijainti järven rannalla. Siksi polttolaitokselle suunniteltu Kyrösjärven rantatontti on merkitty teollisuusalueeksi.

Ympäristökeskuksen lausunnossa ympäristövaikutusten arviointihjelmasta epäillään, voitaisiinko jätteenpolttolaitos sijoittaa näillä vanhoilla perusteilla aivan järven rantaan. Tätä ihmettelevät myös sellaiset kansalaiset, joilta on esimerkiksi evätty rakennuslupa rantasaunalle.

Lisäksi kyseinen teollisuusalue sijaitsee pohjavesialueen ja puhdasvesihuollolle tärkeän Enonlähteen läheisyydessä.

Laitoksen rakentaminen alueelle edellyttää asemakaavaa, jota koskevat päätökset tehdään Hämeenkyrön kunnanhallituksessa, ja viime kädessä kunnanvaltuustossa.

Biopolttolaitos epätodennäköinen kakkosvaihtoehto

Vapon suunnitelmassa kenties pakollisena kakkosvaihtoehtona esitetty biomassan polttolaitos ei vaikuta todelliselta vaihtoehdolta. Vaikka biomassan polttaminen kuulostaa mukavammalta kuin jätteen polttaminen, ei sekään ole tässä mittakaavassa riskitöntä. Laitoksen paikka tulisi myös olemaan edelleen ongelma.

Lisätietoja

Tietoa Hämeenkyrön jätteenpolttolaitoksen ja tuhkan kaatopaikan suunnitelmien etenemisestä löytyy nettiosoitteesta www.hameenkyronpolttolaitos.net. Linkkien takana on paljon asiaan liittyvää mielen-

kiintoista informaatiota, mm. mitä Turussa tai EU-alueella tapahtuu parhaillaan jätteenpolton suhteen.

Sivuille etsitään tietoa esim. jätteenpolttolaitosten lauhdevesien ja päästöjen vaikutuksesta ympäristöön.

Vielä ei ole myöhäistä vaikuttaa

Kaikkien hämeenkyröläisten tulee muodostaa hankkeesta oma kantansa. Erityisesti kunnanvaltuutettujen, sillä he viime kädessä päättävät, millainen Hämeenkyrö on tulevaisuudessa.

Tiedotustilaisuus helmikuussa 2006

Ennakkotietojen mukaan hankkeen valmistelijat järjestävät seuraavan tiedotustilaisuutensa yleisölle helmikuussa 2006.

Seuraa tiedotusvälineitä ja tule paikalle – hyvässä hengessä Hämeenkyrön puolesta!

Lähteitä:

Vapon Pirkan Voima YVA-suunnitelma

Pirkanmaan Ympäristökeskuksen lausunto Vapon Pirkan Voima YVA-suunnitelmasta

www.polttolaitos.net

www.no-burn.org/

VTT T2212 elohopeasta

VTT T2291 tuhkista ja kuonista

Suomen Kuvalehti 46/2005

Hämeenlinnan, Seinäjoen, Oulun ja Turun jätteenpolttolaitos-suunnitelmat

Oulun jätteenpolttolaitoksen ympäristölupa

Tekniikka ja Talous 1.12.2005